
Skåbugrenda i Nord-Fron kommune

Naturmangfold i planlagt utbyggingsområde

Notat 2022-N34

Utførende institusjon: Miljøfaglig Utredning AS www.mfu.no	Prosjektansvarlig: Bjørn Harald Larsen
	Prosjektmedarbeider(e):
Oppdragsgiver: Skåbu Hyttegrend AS	Kontaktperson hos oppdragsgiver: Pål Hallvard Virik
Referanse: Larsen, B. H. 2022. Skåbugrenda i Nord-Fron kommune. Naturmangfold i planlagt utbyggingsområde. Miljøfaglig Utredning Notat 2022-N34. 13 s. ISBN 978-82-345-0305-4.	
Referat: Miljøfaglig Utredning har kartlagt naturtyper etter Miljødirektoratets instruks og arts mangfold i planområdet for ny fritidsbebyggelse i Skåbugrenda i Nord-Fron kommune. Planområdet ligger i ei sørvendt, slak li med fjellbjørkeskog, noe furuskog, myr og naturbeitemark/beiteskog i tidlig gjengroingsfase. Redusert beitetrykk de siste tiårene har ført til i tilknytning til en kalkrygg med naturbeitemark og kalktørrenger (sterkt kalkrik tørreng med klart hevdpreg etter NiN-systemet). Knausen har veksling mellom intakte kalktørrenger og sterkt endret fastmark (som har bakgrunn i at området ble beitet av gris på 1950- og 1960-tallet). Arts mangfoldet er stort, og under befaringen i juni 2022 ble 6 rødlistearter påvist. I tillegg er ytterligere 3 rødlistearter kjent fram til 2010 og kan fortsatt finnes. Konsekvenser av foreslåtte planer omtales kort, og skadereduserende tiltak foreslås. Der bygget er foreslått plassert, er det for det meste sterkt endret fastmark, med innslag av små arealer med kalktørreng mot nord og øst. Den planlagte turvegen opp til bygget går i større grad gjennom kalktørreng, og her vil flere voksesteder for rødlistearter gå tapt. De berørte artene vokser spredt på resten av kalkknausen, med unntak av bakketimian – som vokser mer sammenhengende på store deler av knausen.	

Forsidebilde: I nedre del av planområdet har tidligere vært helt åpne naturbeitemarker. Disse gror nå igjen med furu, bjørk og einer og framstår i dag som boreal hei. Foto: Bjørn Harald Larsen, 7.7.2022.

Innhold

1	INNLEDNING	3
2	TILTAKET	3
3	METODE OG MATERIALE	5
4	NATURMANGFOLD	6
4.1	NATURGRUNNLAG OG NATURTYPER	6
4.2	ARTSMANGFOLD	9
5	VURDERING AV KONSEKVENSER OG FORESLÅTTE ENDRINGER I UTBYGGINGSMØNSTER.....	11
6	KILDER.....	13

1 Innledning

Skåbu Fjellgrend AS planlegger utbygging av fritidsbebyggelse ved Heimestulen i Skåbugrenda i Nord-Fron kommune. Planområdet omfatter ca. 1054 daa og planlegges tilrettelagt for frittliggende fritidsbebyggelse. Planforslaget tar også for seg teknisk infrastruktur, tilhørende friluftsområder og skiløypetrase. Området er avsatt til fritidsbebyggelse i kommuneplanen for Nord-Fron (BF15 og BF18).

Areal+ er engasjert av utbygger for å lede arbeidet med detaljregulering av området og har utarbeidet planprogram for tiltaket (Areal+ 2022). I den forbindelse ble Miljøfaglig Utredning AS bedt om å utføre en kartlegging av naturmangfoldet i planområdet, spesielt med tanke på en god plassering av bebyggelsen i forhold til naturverdier.

2 Tiltaket

Hyttefeltet er planlagt i ei sørvendt, slak li med fjellbjørkeskog, noe furuskog, myr og naturbeitemark/beiteskog i tidlig gjengroingsfase. Planområdet er vist i figur 1.

Figur 2. Flyfoto som dekker det meste av planområdet fra 2021. Sammenlignet med tilsvarende flyfoto fra 1965 (figur 4), illustrerer det hvordan beitemarkene i nedre del av planområdet har grodd igjen.

3 Metode og materiale

Vurderingen av naturmangfoldet i planområdet er gjort på bakgrunn av eksisterende data og egen kunnskap om området etter tidligere kartlegginger samt befaring 7.7.2022. Det finnes ingen tidligere registreringer i området, verken av naturtyper etter DN-håndbok 13 eller etter Miljødirektoratets instruks. Av artsregistreringer foreligger en del fugleregistreringer, hovedsakelig fra trekketidene og vinterhalvåret. Ingen floraregistreringer finnes fra planområdet.

Rødlistestatus vist til i notatet baserer seg Norsk rødliste for arter 2021 (Artsdatabanken 2021). Tekstboks 1 gir en forklaring på rødlistekategoriene.

Tekstboks 1. Rødlistestatus:

CR = kritisk truet (Critically Endangered)

EN = sterkt truet (Endangered)

VU = sårbar (Vulnerable)

NT = nær truet (Near Threatened)

DD = datamangel (Data Deficient)

Naturtyper kartlegges nå etter Miljødirektoratets instruks, der i alt 111 naturtyper skal kartlegges – ut ifra at de enten er rødlistet eller har sentral økosystemfunksjon (Miljødirektoratet 2022a). Kartleggingen baserer seg på bruk av det nye kartleggingsverktøyet Natur i Norge (NiN).

4 Naturmangfold

4.1 Naturgrunnlag og naturtyper

Planområdet består i hovedsak av gjengroende naturbeitemark, boreal hei (område ryddet for beite som nå er i gjengroing med einer særlig) og beiteskog som nå har betydelig svakere beitetrykk enn tidligere. Flybilder fra midten av 1960-tallet viser et åpent beitelandskap i nedre del av planområdet, som gradvis går over i beiteskog oppetter lia. Mellom den åpne naturbeitemarka og mer sluttet beiteskog er det naturbeitemark med spredte trær/skogholt, boreal hei og trolig noe hagemarkpreget beiteskog (halvåpen skog).

Figur 3. Halvåpen beiteskog i nedre østre del av planområdet. Her har det tidligere vært halvåpen naturbeitemark, men lavere beitetrykk fører til gjengroing med bjørk, vier og einer. Fortsatt er det flekker med semi-naturlig eng og naturengarter i dette landskapet. Foto: Bjørn Harald Larsen, 7.7.2022.

Gradvis svakere beitetrykk over de siste 50-60 årene har endret landskapet betydelig, og åpen naturbeitemark finnes nå bare som små flekker, mens boreal hei har overtatt som den vanligste naturtypen i nedre del av planområdet. Beitepåvirkningen i skogen avtar oppetter lia, og i øvre del av planområdet er denne så svak at naturtypen går over til skogsmark – og da særlig bærlyngskog og svak lågurt-bærlyngskog. I områder med svak kildepåvirkning eller grunnvannsutslag i morenelier, er det høgstaudebjørkeskog med et rikt feltsjikt. På koller med grunnlendt mark går det over til den enda mer tørkeutsatt typen lavskog. I øvre deler av planområdet står det flere gamle furuer med mye hengelav spredt. Noen av disse har tørre og døde greiner nede, og disse er de biologisk mest verdifulle.

Figur 4. Flyfoto fra 1965, som viser at områdene nærmest Fv.2612 hadde åpen beitemark, og ut fra artsmangfoldet i dag er det temmelig sikkert at dette var ugjødslede, artsrike og verdifulle naturbeitemarker.

Figur 5. Høgstaudebjørkeskog i øvre deler av planområdet. Naturtypen skiller seg fra øvrig skogsmark i området med et frodigere og mer høyvokst feltsjikt, der arter som tyrihjel, hvitbladtistel og enghumleblom dominerer. Foto: Bjørn Harald Larsen, 7.7.2022.

I forsenkninger og langs sig er det myr og myrskogsmark. Grunnvannet er betydelig mer kalkrikt enn berggrunnen i området, og myrene er for det meste svakt kalkrike. Men helt inn mot sig er det smale ganger med temmelig til ekstremt kalkrik bakkemyr, med bl.a. mye brudespore. Det er da mest snakk om temmelig kalkrike myrkanter. Den litt større åpne myrflata i nordvest har derimot bare intermediær vegetasjon.

Av naturtyper etter Miljødirektoratets instruks ble det registrert to naturbeitemarker (i nedre del), en større lokalitet med boreal hei i nedre del, en lokalitet med engaktig sterkt endret mark langs hovedvegen og oppetter to av hyttevegene samt to lokaliteter med ekstremrik myr i høyereliggende områder (langs bekker og sig i øvre del av planområdet).

Figur 6. Ekstremrik myr, med bl.a. brudespore, gulsildre og gulstarr, var avgrenset til smale striper langs bekkesig. Foto: Bjørn Harald Larsen, 7.7.2022.

4.2 Artsmangfold

De mest beitepåvirkede partiene i nedre del av planområdet har semi-naturlig eng med flere habitatspesifikke eller typiske arter for denne hovednaturtypen, slik som harerug, dunhavre, katterfot, fleckmure, småengkall, blåklokke, hvitmaure, bakkestjerne, prestekrage, marinøkkel og rødknapp. De fleste av disse opptrer også i vegkantene og i den boreale heia i området, sammen med mogop (NT), snøsøte og brudespore.

Figur 7. Snøsøte er en uvanlig art i beitepåvirkete områder i seterregionen. Den ble funnet langs en hytteveg i nedre del av området. Foto: Bjørn Harald Larsen, 7.7.2022.

I bjørkeskogen er artsmangfoldet mer ordinært, med de mest kravfulle artene knyttet til små sig – slik som svarttopp, fjelltistel, enghumleblom, grønnkurle og bjørnebrodd. Disse artene er vanlige også i de rike bakkemyrene, hvor det i tillegg ble registrert kalkkrevende arter som brudespore, fjellfrøstjerne, gulsildre, sumphaukeskjegg og gulstarr.

Planområdet hadde et forventet mangfold av fuglearter, med ett tranepar på flatmyra i nordvest som den mest interessante registreringen. En rekke arter er registrert langs hovedvegen, men det er da uvisst hvilken side av vegen disse er observert på – samtidig som det, for de uvanlige artenes del, er snakk om registreringer under trekket, bl.a. av myrhauk (EN). Fortsatt utbredte arter som gulspurv (VU) og granmeis (VU) hekker i området.

Mogop (NT) var den eneste rødlistearten utenom fugl som ble påvist under feltarbeidet. Den vokste spredt i gjengroende naturbeitemark (nå å karakterisere som boreal hei) like ovenfor den nederste hytta i området.

Figur 8. Brudespore, i forgrunnen, stod både i rikmyr og i fuktig naturbeitemark og vegkanter i området. Foto: Bjørn Harald Larsen, 7.7.2022.

5 Vurdering av konsekvenser og foreslåtte endringer i utbyggingsmønster

Utbygger ønsker først og fremst en vurdering av hvordan man kan redusere de negative konsekvensene for naturmangfoldet av hytteutbyggingen, herunder om det er hensiktsmessig å flytte tyngdepunktet av hytter oppover i terrenget.

For å redusere negative konsekvenser for naturmangfold er det viktigste å unngå nedbygging og drenering av myrene i området. I tillegg er det viktig å unngå utbygging og større inngrep i de tidligere åpne naturbeitemarkarealene og den boreale heia i nedre del av planområdet. Dette inkluderer også vegkantene i dette området, både langs hovedvegen og stikkveger opp mot hytter.

Å flytte tyngdepunktet av hytter nordover i feltet vil være positivt med tanke på å unngå de tidligere åpne naturbeitemarkene i nedre del. Disse har fortsatt et godt potensial for å bli artsrike og verdifulle med rydding og hardere beitetrykk. Samtidig må man da unngå inngrep og dreneringseffekter i rikmyrene i øvre deler, samt ha en tilstrekkelig buffer mot den åpne flatmyra som har viktige funksjoner for fugl. De største og eldste furuene i planområdet, som befinner seg i øvre deler, bør også bevares.

Figur 9. De største og eldste furuene i øvre deler av planområdet bør skjermes og bevares. Foto: Bjørn Harald Larsen, 7.7.2022.

6 Kilder

Areal+ AS 2022. Planprogram for Skåbugrenda I Nord-Fron kommune. 27 s.

Artsdatabanken 2021. Norsk rødliste for arter 2021. <https://www.artsdatabanken.no/rodlisteforarter/2021>

Artsdatabanken 2022. Artskart. Hentet 15.09.2022 fra <http://artskart.artsdatabanken.no/>

Miljødirektoratet 2022a. Kartleggingsinstruks - Kartlegging av naturtyper etter NiN2. Versjon 24.01.2022. Miljødirektoratet Veileder M-2209/2022. 372 s.

Miljødirektoratet 2022b. Naturbase dokumentasjon. Biologisk mangfold. Arealis-prosjektet. Hentet 15.09.2022 fra: <https://kart.naturbase.no/>